

BELLE TEN

Cilt: VIII

II. Kânun 1944

Sayı: 29

III. TÜRK TARİH KONGRESİ

Türk Tarih Kurumu, İkinci Türk Tarih Kongresi'nin 1937 Eylülünde İstanbul'da toplandığı tarihten altı yıl sonra Ankara'da 15 İkcinciteşrin 1943 Pazartesi günü Üçüncü Türk Tarih Kongresi'ni toplantıya çağırıldı. Türk Tarih kongreleri Türk kültür hayatında büyük bir dönüm noktasının remzidir. *Atatürk* Türk milletini büyük inkılâplarıyla çağdaş milletlerin kültür seviyesine yükseltirken, ona engin mazisini tetkik etmek ve dünyada pek az millete nasip olan zengin ve şeref dolu tarihini yeni metodlarla yeniden yazmak ilhamını da verdi. Türk Tarih Kurumu bu ilhamla doğdu. Türk Tarih kongreleri ise Türk ilminin tarih sahasında elde ettiği başarıları ilim âlemine tanıtma imkânlarını vermektedir.

Üçüncü Türk Tarih Kongresi'nin bu kadar uzun bir fâsıladan sonra toplanmasının en başlı sebebi, ikinci dünya savaşıdır. Türk Tarih Kurumu'nun çalışmaları, gittikçe milletler arası bir önem kazanmakta olduğundan, tarih kongrelerine milletler arası büyük ilim adamlarının da çağırılması, ikinci kongre ile, bir gelenek haline gelmişti. Dünyayı kasıp kavuran harp fırtınası içinde, buna imkân bulunamadığından, kongrenin toplanması da gecikiyordu. Fakat, tarih çalışmalarıyla çok yakından ilgilenmekte olan Büyük Millî Şefimiz, kongrenin daha fazla gecikmesini muvafık bulmadılar ve geçen yıl, Türk Tarih Kurumu'na, üçüncü kongrenin bu yıl içinde toplanması direktifini verdiler. Son

kongrede kabul edilen bir takrirle de, Dördüncü Türk Tarih kongresi'nin 1946 da toplanması kabul edildi. Şimdi bütün dileğimiz, Dördüncü Kongremizin mes'ut bir sulh havası içinde, milletler arası bir ilim derneği halinde toplanmasıdır.

Kongrenin hazırlıkları :

III. Türk Tarih kongresi'nin hazırlıklarına 1943 yılının ilk aylarında başlandı. İlgili ilim adamlarına ve Kurum üyelerine mektuplar yazılarak kongre için tebliğler istendi. İlim adamlarımız bu dâvete ümidin üstünde bir ilgi gösterdiler. Tebliğ gönderenler arasında bilhassa Cumhuriyet devrinin yetiştirdiği genç unsurlar büyük çoğunluğu teşkil ediyordu. Bu, çok sevinilecek bir netice idi. Daha beş altı yıl öncesine kadar, bilhassa eski tarih üzerinde çalışanlarımız pek az olduğu halde, bu kongrede eski tarihin orijinal kaynaklarından faydalanarak tebliğ hazırlamış gençler pek çoktu. Sümerceyi, Akatçayı, Eticeyi öğrenmiş, çivi yazılı vesikaları okuyarak bunlardan tarih ilmine yeni malzeme toplamış, memleket müzelerindeki eserleri tetkik ederek ilim için yeni neticeler çıkarmış gençler, kongreye ciddi, metodlu tezler gönderdiler.

Türk Tarih Kurumu sergisi :

Kongre münasebetiyle, Türk Tarih Kurumu'nun 13 yıllık çalışmalarının mahiyetini belirten bir sergi de tertip edildi. Fakültenin müze salonunda, mütehassıslarımızın büyük bir başarı ile hazırladıkları bu sergide, Kurumun hafriyatlarından çıkan eserler ile, diğer çalışmalarından bazı örnekler gösterildi. Kongreden sonra bir ay daha açık kalan sergi, okullarımız ve halkımız tarafından da alâka ile gezildi ve beğenildi.

Kongrenin toplanması :

Kongre, 15 İkcinciteşrin 1943 Pazartesi günü saat 10 da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesinin büyük konferans salonunda Millî Şef Reisicumhur *İsmet İnönü*'nün yüksek huzurlarıyla, Büyük Millet Meclisi Reisi, Başvekil, Vekiller, C. H. Partisi Genel Sekreteri ve bine yakın davetlinin iştirakiyle Türk Tarih Kurumu Başkanı Profesör *Şemseddin Günaltay* tarafından açıldı.

İstiklâl marşı ile Bay *Şemseddin Günaltay*'ın tarih çalışmalarının mahiyeti ve tarih tezinin önemi hakkındaki heyecanlı hitabelerinden sonra, kongre başkanlığına seçilen sayın Maarif Vekili Bay *Hasan-Âli Yücel*, Tarih Kurumu'nun nasıl bir ihtiyaçtan doğmuş olduğunu ve yeni tarih çalışmalarının maarif yönünden sağladığı faydaları izah eden güzel bir nutuk söylediler.

Maarif Vekilinin nutkundan sonra, kongre başkanlık divanı seçildi ve müteakiben İstanbul Üniversitesi adına Edebiyat Fakültesi Dekanı Profesör *Hâmit Ongunsu*, Ankara Üniversitesi adına Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dekanı Profesör *Şevket Aziz Kansu* ve Türk Dil Kurumu adına Kurum Genel Sekreteri *İbrahim Necmi Dilmen* birer söylevle kongreye başarılar dilediler. Bundan sonra, Türk Tarih Kurumu Genel Sekreteri Profesör *Muzaffer Göker*, Kurumun altı yıllık çalışmaları hakkındaki raporunu, Asbaşkan Bayan *Âfet İnan* da arkeoloji sahasındaki çalışmalar hakkındaki raporunu okudular.

Saat 12,45 te kongrenin ilk umumî toplantısı sona ermiş ve saat 13 te Millî Şefimiz Türk Tarih Kurumu sergisini açmışlar ve sergiyi büyük bir ilgi ile gezerek mütehassıslardan izahat almışlar, takdirlerini beyan buyurmuşlardır. Aynı gün saat beşte Maarif Vekili Bay *Hasan-Âli Yücel*, kongre azalarına bir çay ziyafeti vermiştir.

Kongrenin çalışmaları :

Kongre üç büyük seksiyona ayrılmış bulunuyordu. A seksiyonu Preistorya, arkeoloji, antropoloji ve eski çağa; B seksiyonu orta çağa; C seksiyonu da yeni ve yakın çağlara ait tebliğlere tahsis edilmişti. Bundan başka her gün umumî heyet toplantıları yapılmakta ve burada da umumî mahiyetteki tebliğler okunmakta idi. Gerek seksiyon toplantıları ve gerekse umumî toplantılar ilgililer tarafından dikkatle takip edilmiş ve seksiyonlarda bir çok mevzular üzerinde ilmi münakaşalar yapılmıştır. Kongre, beş gün öğleden evvel ve öğleden sonra toplanılmak suretiyle sürekli çalışarak, 19 İkcinciteşrin 1943 Cuma günü saat 18,30 da Başkan Maarif Vekili Bay *Hasan-Âli Yücel*'in bir söyleviyle çalışmalarına son vermiştir. Sayın Millî Şefimiz kongrenin son günü de umumî heyet toplantısına şeref vererek çalışmaları yakından tâkip buyurmuşlardır.

20 kinciteşrin Cumartesi günü, Ankara içinde, gezintilere ayrılmıştır. Kongre üyeleri sabah dokuzda Çankırıkapıdaki Roma hamamı hafriyat yerinde toplanmışlar, burada hafriyat hey'etinden arkeolog *Necati Dolunay*'ın verdiği izahatı dinledikten sonra sırasıyla Hacı Bayram'daki Ankara Mâbedi, Mahmut Paşa Hanı, şimdi Eti müzesi olan eski bedestan ve kaleyi gezmişlerdir. Bu suretle Kongre 20 İkinciteşrinde filen kapanmıştır.

Kongrenin ilk günü söylenmiş olan nutuklarla Türk Tarih Kurumu'nun çalışmalarına ait raporları bu sayımızda aynen neşrediyoruz. Kongrenin zabıtları ayrıca bir kitap halinde basılmaya başlanmış bulunmaktadır. Kongre münasebetiyle Kurum'un çalışmaları ve serginin mahiyeti hakkında küçük bir broşür de basılarak kongre âzalarına dağıtılmıştır.

ULUĞ İĞDEMİR
